

AARHUS TEATER · STUDIO
DANMARKSPREMIERE 12. SEPTEMBER 1996

Klinikken

Af Lars Noren

Klinikken

Af Lars Norén

Iscenesættelse: Eyun Johannessen

Scenografi: Anette Hansen

Oversættelse: Michael Buchwald

Lysdesign: Peder Jacobsen

Lyddesign: Kurt Bøje

Danmarkspremiere 12. september 1996

Forestillingens varighed: Ca. 3 timer incl. pause

- Forestillingsleder: Joe Otterstrøm
- Suffli: Hanne W. Clausen
- Afvikling lys/lyd: Peder Jacobsen/
Jesper Ahnfeldt
- Teatermaler: Anne-Marie Kjær
- Kostumiere: Hanne Gissel, Mehmet Hilmi
- Kostumeassistent: Henny Andersen
- Frisør: Britta Nygaard
- Rekviritorer: Viggo Bay, Steen Jonassen

- Urpremiere: 17. februar 1996, Plaza Teatern,
Stockholm
- Danmarkspremiere: 12. september
- Forlag: Draken Förlag, Stockholm

- Chef lyd/lys: Jens Ravn
- Cheflydsdesigner: Niels Emil Larsen
- Scenemester: Kai Johansen
- Overregissør: Steen Boutrup
- Teknisk chef: Jørn Walsøe
- Markedsføringschef: Leif Due
- Dramaturg: Janicke Branth
- Projektleder Væksthuset: Carsten Holst
- Teaterchef: Palle Jul Jørgensen

- Foto fra afsluttende prøver: Jan Jul
- Plakat & program lay-out:
Smidstrup Grafisk Bureau
- Tryk: C.C. Print 92 ApS
- Programredaktion: Janicke Branth,
Leif Due og informationsafdelingen

MEDVIRKENDE

Tomas ... Bue Wandahl

Anders ... Henning Olesen

Sofia ... Lotte Munk

Martin ... Lars Høj

Markus ... Caspar Phillipson

Maud ... Karen-Lis Ahrenkiel

Anne Marie ... Merete Voldstedlund

Roger ... Mads M. Nielsen

Rogers mor ... Lone Rode

Mohammed ... Victor Marcussen

Erika ... Mette Kolding

Birgit ... Elsebeth Steentoft

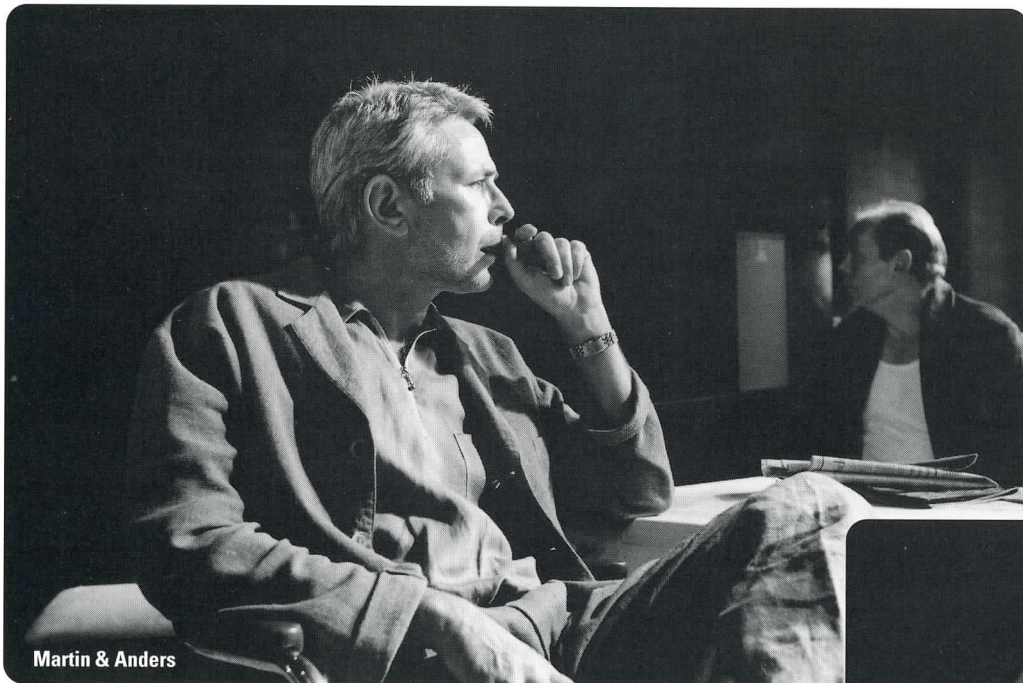
Harry ... Hother Bøndorff

Portør ... Joe Otterstrøm

MORGENAVISEN
Jyllands-Posten

sponsorer for Væksthuset

Martin & Anders

Du kommer inte in i en ny värld
när du har förlorat din
plats i den vanliga

Lars Norén

36

Bara jag tror att min
ensamhet skall brytas av döden
Och rädslan tvingar mig att
flytta det jag känner rädsla för
in i mig själv Som de gamla i
stan spikar igen dörrarna om
det hotfulla och vägrar gå ut

Lars Norén

Maud & Sofia

Den øde have

– omkring Lars Noréns Klinikken

I løbet af de sidste femten år er et Lars Norén-land vokset frem i svensk dramatik. Med sine ensomme hoteller, natlige fester, storbylejligheder ved daggry og sommerverandaer i solnedgangen har de sat et uforligneligt præg på svensk teater – som rækker ud over landets grænser. På Noréns scener konfronteres børn og forældre, ægtefæller går i clinch, og anklager afløser bekendelser. Lidt efter lidt bliver hele situationen gennemlyst og en comedie inhumaine vokser frem. Den er mørk og melankolsk, men også besk og undertiden ustyrligt morsom, når replikkerne fyres af som en løbeild i natten.

Regner vi Noréns tidlige dramatiske værker med, rummer forfatterskabet nu godt fyre skuespil. Skridt for skridt åbnes døre til nye rum og områder, hvor individet formulerer sine livserfaringer. Fælles for alle er, at ingen befinder sig på det sted, de engang ønskede at være. Til sidst ser vi et helt samfund vokse frem på forfatter-skabets drejescene.

Lars Noréns dramatiske forfatterskab tager fart i overgangen fra 70'erne til 80'erne med de tre gange to stykker. Først de to stærkt rituelle skuespil *Mod til at dræbe* (1978) og *Orestes* (1980) som tilsammen dobbelteksponerer nutid og arkaisk tid i to "mord". Derefter to skuespil om økonomisk velsituerede, men emotionelt ruinerede storbyintellektuelle i *En frygtelig lykke* (1981) og *Natten ler* (1982). Endelig to stykker om en families grad-

vise sammenbrud i 1956 og 1961 på et sydsvensk provins-hotel – *Natten er dagens mor* og *Kaos er nabo til Gud* (1983). Med de to sidstnævnte skuespil kom Noréns definitive gennembrud som dramatiker.

Nogle af de næste stykker danner en slags cyklus om den borgerlige familie i social og mental forvandling – for eksempel *Dæmoner* (1984), *Nadveren* (1985) og *Autumn and Winter* (1989). Det er påfaldende hvordan disse tre værker er vokset frem af de før omtalte skuespils familiestrukturer: – vi møder to ægtepar i bitter strid, to voksne brødre omkring moderens begravelse, to voksne søstre til søndagsmiddag hos forældrene. Noréns dramatik udvikler sig til en kombinationskunst i kvartet efter kvartet, hvor 50'ernes bristede optimisme står overfor 80'ernes krakelerede karriere-mentalitet, som på sin side står i skygge af 60'ernes aflyste oprør.

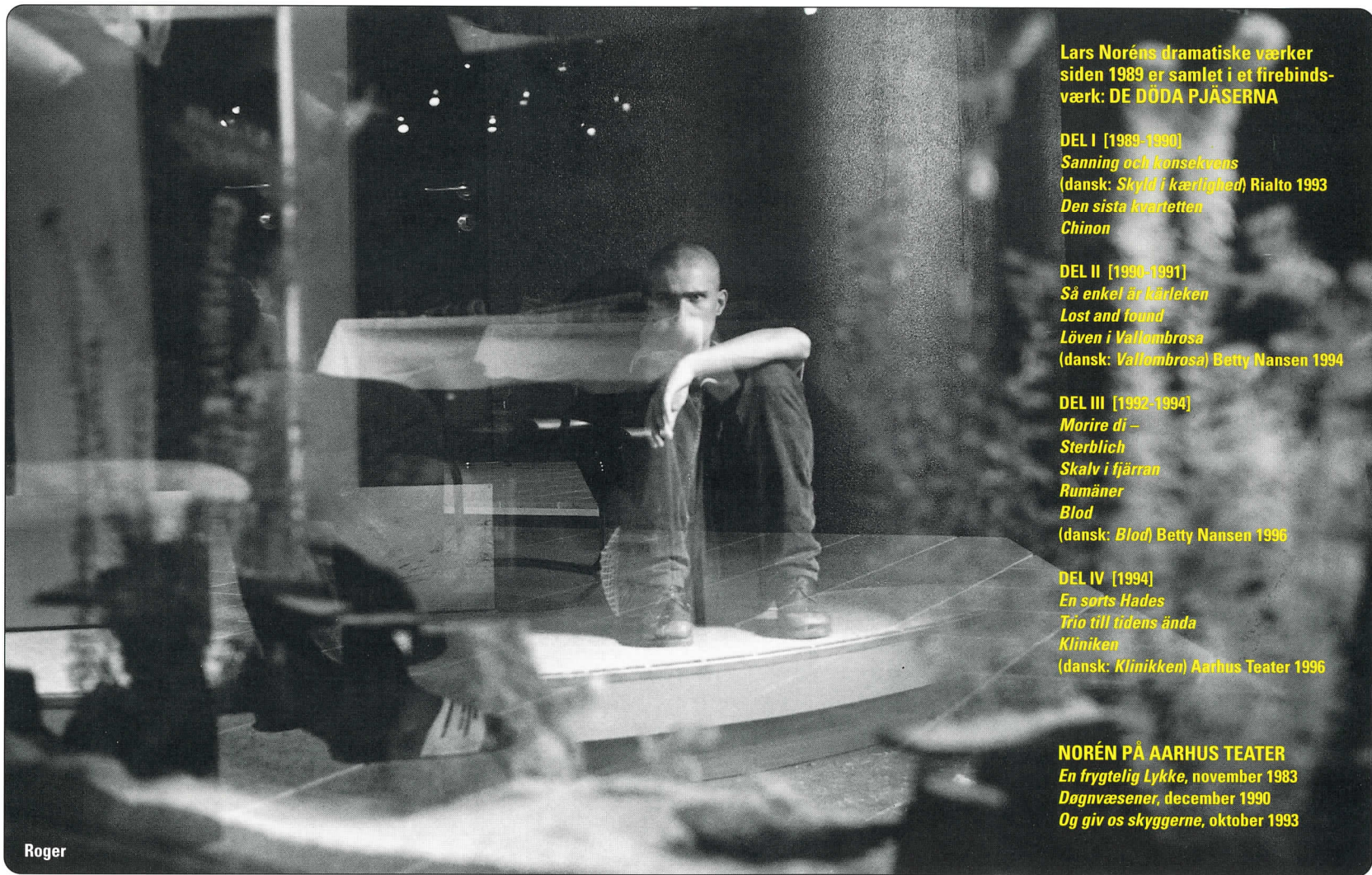
Det er en dramatik som skrives i skilsmisens og hjemkomstens tegn – de som blev smadret af tiden samles igen for at finde ud af, hvad der er blevet til ar og hvad der endnu bløder. Forladthed er et nøgleord i Noréns dramatik. På et eller andet plan er det hele tiden en følelse af hjemløshed, som driver den talende, men når en stemme krydser en anden opstår et øjeblik af paradoksal delagtighed. Den enkelte kan se sig selv som noget særligt (adskilt fra andre), men stilles dermed også overfor kærlighedens mest modsætningsfulde vilkår. Med William Carlos Williams kunne vi sige, – at skilsmisse er kundskabens tegn.

Noréns teater bevæger sig længe mellem den borgerlige families fire vægge, men efterhånden ser vi også, hvordan dette dramatiske rum fungerer som et slags tidsprisme for en større verdens begivenheder. Dette mærkes tydeligt i *Døgnvæsners* (1989) komplekse spil for seks stemmer og det bliver meget tydeligt i 90'erne dramatikken, hvor Noréns borgerlige kvartetter flytter ud til de Tjehhovske sommerboliger i Roslagen eller i Österlen.

Den dramatik, som først fokuserede på kernefamilien i en nærmest rituel konfrontation, har dér fået en bredere social vinkel. Det bliver tydeligt i samlingen *De döda pjäserna* (1995), hvor beskrivelsen af familiens fortid glider over i billeder af samfundets hjemløse. Den borgerlige familie synes at vinke et sidste farvel i Noréns dramatik og i stykker som *Blod* og *Klinikken* åbnes porten til et rum, der er mere infernalsk end familiefestens. Når denne samling stykker slutter med at foregå i psykiatriens underverden for usalige sjæle, er der både tale om en ny dimension i Noréns dramatik og om en iscenesættelse af et sted for meget dybe aflejringer i forfatterskabet.

Klinikken – der er det fjortende og afsluttende skuespil i Noréns samling *De döda pjäserna* (1995) – viser os altså den seneste fase i Noréns dramatik, hvor han bevæger sig væk fra den borgerlige families intime helvede og dens muntert dødsdansende kvartetter.

Denne gradvise forskydning i Noréns dramatik er let at følge i *De döda pjäserna*. Noréns familiedramatik vokser

Lars Noréns dramatiska verk
siden 1989 er samlet i et firebinds-
værk: **DE DÖDA PJÄSERNA**

DEL I [1989-1990]

Sanning och konsekvens
(dansk: *Skyld i kærlighed*) Rialto 1993
Den sista kvartetten
Chinon

DEL II [1990-1991]

Så enkel är kärleken
Lost and found
Löven i Vallombrosa
(dansk: *Vallombrosa*) Betty Nansen 1994

DEL III [1992-1994]

Morire di –
Sterblich
Skalv i fjärran
Rumäner
Blod
(dansk: *Blod*) Betty Nansen 1996

DEL IV [1994]

En sorts Hades
Trío till tidens ända
Kliniken
(dansk: *Klinikken*) Aarhus Teater 1996

NORÉN PÅ AARHUS TEATER

En frygtelig Lykke, november 1983
Døgnvæsen, december 1990
Og giv os skyggerne, oktober 1993

i antal personer fra fire til seks og flere. I *Løvet i Vallombrosa* (1994) er scenen f.eks. blevet befolket af et nedbrudt middelklassesverige i polyfont pocketformat. Overfor disse lange forløb kommer så pludselig de korte hug, som skal frisætte en dramatik hinsides familiens scene. Til de lange resuméer af senborgerskabets liv ved skærgårdens brænding svarer samlingens soddsvættede, infernalske stykker fra Paris (*Blod*) og New York (*Rumæner*).

Tvillingestykkerne *En slags Hades* og *Klinikken* hører også til denne nye dramatik. Begge stykker udspiller sig på et svensk sindsygehospital, men har alligevel en spejlagtig forbindelse med de Norénske solnedgange ved havet. I *Klinikken* findes personer og monologer som kunne være skåret ud af eksempelvis *Løvet i Vallombrosa*, forskellen er blot, at oplevelsen af overgang her i *Klinikken* forvandles til undergang.

Klinikken er et sted for samfundet udskud, for de traumatiserede, som er blevet fejlet op og hældt ned i et neonbelyst opholdsrum; mennesker i krise, angst, vingeskudte og tilskadekomne. De står ikke for nogen ideer eller ideologier, men som individer står de tilbage med konsekvenserne af dem. Til sammen udgør de et billede på et socialt symptom, hvor den enkelte taler ud af egen forvirring, fordom eller kuldsåede ikke-væren. I Klinikken er familiens rum erstattet af et anonymt rum, som samfundet administrerer, og hvor lægen er lige så fraværende som den fraværende Gud selv. Tilbage er kun plejere og patienter. Pludselig mødes under- middel- og overklasse i en fælles containertilværelse, som forbinde Rinkeby, Djursholm og Bosnien med hinanden.

Himlen over Benelux-Europa er stjerneløs. Der er den AIDS-smittede reklamemand *Martin*, bosnieren *Mohammed*, den socialt stigmatiserede *Maud*, *Roger* som afdelingens Kerberos, *Sofia* som en anorektisk Ofelia ...

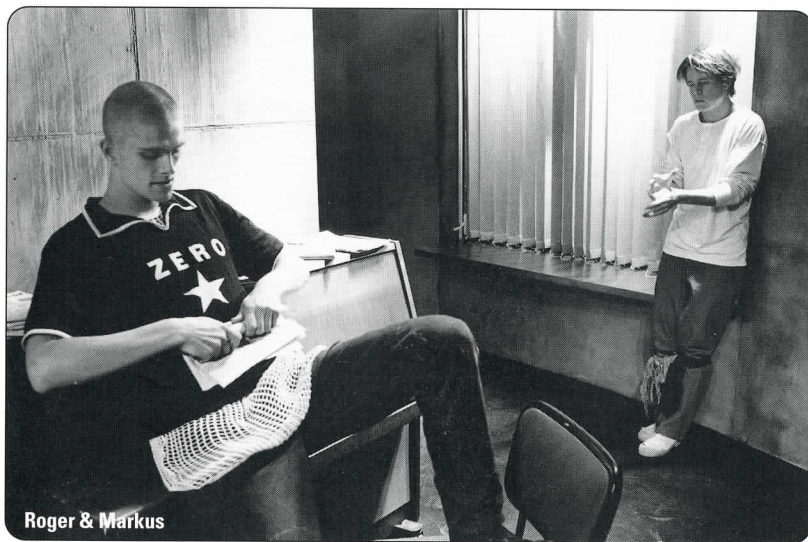
Hvad er det for et sted? Den gale latinlærer Axel i *En slags Hades* giver en slags definition på dette sted som i mangel af hjem er et tilflugtssted: "Et hotel for selvmordere ... Omfales hotel ... ensommes paradis ... paridæza, hvilket betyder indhegning, have, park". Det bilde passer også på *Klinikken*, hvor man helst tager sig en tur i hospitalsparken. For *Birgit* viser erindringens have sig at være omgivet af pigtråd. *Anne Marie* på sin side føler sig som en "nedtrådt have". Paradis? Eller disen i Paradisets have, som et ordspil lyder i et andet af Lars Noréns stykker. Som Dantes underjordiske dis? For nogle er det et indre tilflugtssted. For andre et ulykkeligt liv på tærsklen til lukkede døre. *Mohammed* fra Bijelina føler, at et indre "fængsel" forvandles til et ydre, da han bliver afskåret fra selvmordet. For *Sofia* er livet en posthum historie.

Klinikken er et sted, hvor man venter – den er som en uendelig rygepause mellem fjernsynsprogrammer og måltider, udmålt af et digitalurs abstraktion. På sin vis er det en kreaturagtig tilværelse – at blive behandlet som et dyr eller at blive til et – men den er forbundet med en stærk følsomhed, hvor en sidste rest af integritet kan forsvares eller bevares. Det fremgår bl.a. af den rolle som dufte og lugtesansen spiller i stykket. At føle at man rådner, at prøve at vaske sin krop væk under bruseren, at tale om dufte som erindringer eller om parfumeret succes. Denne haves dufte er ikke de samme som

sommerens. Livet på Klinikken er vegeterende, men det er samtidigt et sted, hvor sproget med magt fastholder en virkelighed, som er overkommelig, og hvor jeg'et kan hævde sin eksistens og egenart. Undertiden vokser det som et spindelvæv af erindringer og længsel, til andre tider flænges sproget i vilde udbrud af raseri, der taler med driftens diaboliske dialekt. På Klinikken er der kun et hårsbred mellem følsomhed og ufølsomhed.

Når denne tale bliver en blanding af normal konversation og flossede drømme, skaber det en næsten uvirkelig dimension i skuespillet. Man *taler* om den absolutte bevægelighed – om at rejse til New York eller bare Nynäshamn – men på det sted hvor ubevægelighed hersker (lige bortset fra den bevægelse som fjernsynets remotecontrol kan give en illusion af). Man taler, som om man var et eller andet andet sted, men man er ingen steder. Klinikken er både et sprogligt og eksistentielt sted, hvor lighedspunkterne mellem det normale og det syge på en gang bliver stærkere og nedbrydes. Der er ikke langt mellem parfumen Amarige og et neoleptika som Trilafon.

Klinikken er på sin vis lighedens region, men den skjuler blot en bagvedliggende ulighed. Lighedens spil kan mærkes, der hvor grænsen mellem plejer og patient bliver diffus. For tyve år siden skrev Lars Norén en dagbogsoptegnelse som peger frem mod et skuespil som *Klinikken*: "Nu er jeg kommet hjem / Her ser alle ens ud/ Både personale og fanger" (i samlingen *Nattarbete*). Men den lighed, denne vage identitet kan alligevel hurtigt ændre sig til en dybtliggende trang til at underkaste sig. Hos mange af Klinikkens beboere mærkes den indre

skygge af en far og en mor. Plejeren *Tomas* kan let veksle mellem at være deres ligemand og fascistoid. Han er en del af dette socialt underbevidste lag.

Som de fleste af Noréns skuespil er *Klinikken* nærmest uden intrige. Alt er allerede sket og på Klinikken sker der ingenting. Alligevel er det tilbagevendende spørgsmål hele tiden, om der er "sket" noget. Svaret er vel nærmest, at på Klinikken lever de hver især *efter* en begivenhed, som har slået en parentes om deres liv – *efter* at være blevet berøvet og forladt, efter at have lidt et kærlighedstab. Når *Anne Maries* forældre ikke vil indrømme, at der *er* sket noget, så lukker deres fornægtelse hende inde i en glasklokke. At der ingenting "sker" på afdelingen er plejeren *Tomas'* målestok for normalitet.

Og dog findes der på denne holdeplads alligevel en forventning om, at der må ske noget, at illusionen om normalitet må bryde – i forløsning eller udslettelse. Det er dér Klinikken forvandles til et hjem for hjemløse, når fjernsynets børneprogram sender på ny, når drømme tændes på ny, mens andre slukkes som en cirkel, der er sluttet.

"Hvad er der sket?" udbryder *Martin*, da plejeren *Harry* gir sig til at løbe og den analaggressive *Roger/Kerberos* begynder at gøre som et bosnisk maskingevær. Hvordan skal man gøre sig fri. Nogen gør sig fri. For den skizofrene *Markus* – Klinikkens tavse symtombærer – brister væggene i det hus, som er blevet forvandlet til et indre af glas. – (Denne begivenhed giver genlyd langt tilbage i Noréns digtning. Jeg tænker for eksempel på *Andreas*

i *Fursteslickaren* (1973), der også ender på en galeanstalt, og på *Ricky*, der slår spejlet i stykker i *Kaos er nabo til Gud* (1983)). – De indre vægge viger – men er det befriende eller tilintetgørende? Frem til dette punkt findes en tale som tegner ensomhedens ansigt, men som alligevel retter sig mod en anden. Er det ikke det samme spørgsmål, disse forskellige stemmer stiller publikum: Hvorfor er jeg her?

Mikael van Reis

Artiklens forfatter er litteraturkritiker og kulturredaktør på Göteborgsposten. Mikael van Reis har skrevet adskillige artikler om Noréns forfatterskab blandt andet forordet til firbindsværket "*De döda pjäserna*" (14 skuespil skrevet i perioden 1989-1994).

Oversættelse Janicke Branth

i antal personer fra fire til seks og flere. I *Løvet i Vallombrosa* (1994) er scenen f.eks. blevet befolket af et nedbrudt middelklassesverige i polyfont pocketformat. Overfor disse lange forløb kommer så pludselig de korte hug, som skal frisætte en dramatik hinsides familiens scene. Til de lange resuméer af senborgerskabets liv ved skærgårdens brænding svarer samlingens sodsværtede, infernalske stykker fra Paris (*Blod*) og New York (*Rumæner*).

Tvillingestykkerne *En slags Hades* og *Klinikken* hører også til denne nye dramatik. Begge stykker udspiller sig på et svensk sindsygehospital, men har alligevel en spejlagtig forbindelse med de Norénske solnedgange ved havet. I *Klinikken* findes personer og monologer som kunne være skåret ud af eksempelvis *Løvet i Vallombrosa*, forskellen er blot, at oplevelsen af overgang her i *Klinikken* forvandles til undergang.

Klinikken er et sted for samfundet udskud, for de traumatiserede, som er blevet fejtet op og hældt ned i et neonbelyst opholdsrum; mennesker i krise, angst, vingeskudte og tilskadekomne. De står ikke for nogen ideer eller ideologier, men som individer står de tilbage med konsekvenserne af dem. Til sammen udgør de et billede på et socialt symptom, hvor den enkelte taler ud af egen forvirring, fordom eller kuldslåede ikke-væren. I Klinikken er familiens rum erstattet af et anonymt rum, som samfundet administrerer, og hvor lægen er lige så fraværende som den fraværende Gud selv. Tilbage er kun plejere og patienter. Pludselig mødes under- middel- og overklasse i en fælles containertilværelse, som forbin- der Rinkeby, Djursholm og Bosnien med hinanden.

Himlen over Benelux-Europa er stjerneløs. Der er den AIDS-smittede reklamemand *Martin*, bosnierer *Mohammed*, den socialt stigmatiserede *Maud*, *Rogers* som afdelingens Kerberos, *Sofia* som en anorektisk Ofelia ...

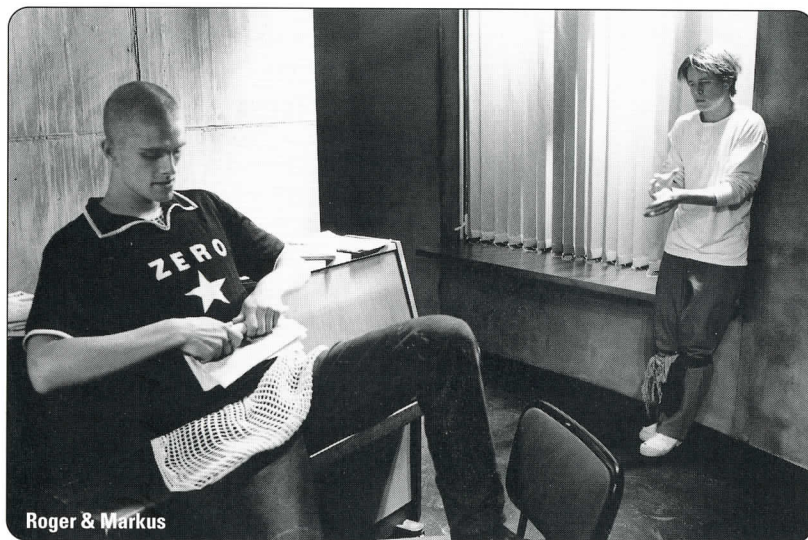
Hvad er det for et sted? Den gale latinlærer Axel i *En slags Hades* giver en slags definition på dette sted som i mangel af hjem er et tilflugtssted: "Et hotel for selvmordere ... Omfales hotel ... ensommes paradis ... paridaeza, hvilket betyder indhegning, have, park". Det billede passer også på *Klinikken*, hvor man helst tager sig en tur i hospitalsparken. For *Birgit* viser erindringens have sig at være omgivet af pigtråd. *Anne Marie* på sin side føler sig som en "nedtrådt have". Paradis? Eller disen i Paradisets have, som et ordspil lyder i et andet af Lars Noréns stykker. Som Dantes underjordiske dis? For nogle er det et indre tilflugtssted. For andre et ulykkeligt liv på tærsklen til lukkede døre. *Mohammed* fra Bijelina føler, at et indre "fængsel" forvandles til et ydre, da han bliver afskåret fra selvmordet. For *Sofia* er livet en posthum historie.

Klinikken er et sted, hvor man venter – den er som en uendelig rygepause mellem fjernsynsprogrammer og måltider, udmålt af et digitalurs abstraktion. På sin vis er det en kreaturagtig tilværelse – at blive behandlet som et dyr eller at blive til et – men den er forbundet med en stærk følsomhed, hvor en sidste rest af integritet kan forsvares eller bevares. Det fremgår bl.a. af den rolle som dufte og lugtesansen spiller i stykket. At føle at man rådner, at prøve at vaske sin krop væk under bruseren, at tale om dufte som erindringer eller om parfumeret succes. Denne haves dufte er ikke de samme som

sommerens. Livet på Klinikken er vegeoterende, men det er samtidigt et sted, hvor sproget med magt fastholder en virkelighed, som er overkommelig, og hvor jeg'et kan hævde sin eksistens og egenart. Undertiden vokser det som et spindelvæv af erindringer og længsel, til andre tider flænges sproget i vilde udbrud af raseri, der taler med driftens diaboliske dialekt. På Klinikken er der kun et hårsbred mellem følsomhed og ufølsomhed.

Når denne tale bliver en blanding af normal konversation og flossede drømme, skaber det en næsten uvirkelig dimension i skuespillet. Man *taler* om den absolutte bevægelighed – om at rejse til New York eller bare Nynäshamn – men på det sted hvor ubevægelighed hersker (lige bortset fra den bevægelse som fjernsynets remotecontrol kan give en illusion af). Man taler, som om man var et eller andet andet sted, men man er ingen steder. Klinikken er både et sprogligt og eksistentielt sted, hvor lighedspunkterne mellem det normale og det syge på en gang bliver stærkere og nedbrydes. Der er ikke langt mellem parfumen Amarige og et neoleptika som Trilafon.

Klinikken er på sin vis lighedens region, men den skjuler blot en bagvedliggende ulighed. Lighedens spil kan mærkes, der hvor grænsen mellem plejer og patient bliver diffus. For tyve år siden skrev Lars Norén en dagbogsoptegnelse som peger frem mod et skuespil som *Klinikken*: "Nu er jeg kommet hjem / Her ser alle ens ud/ Både personale og fanger" (i samlingen *Nattarbete*). Men den lighed, denne vage identitet kan alligevel hurtigt ændre sig til en dybtliggende trang til at underkaste sig. Hos mange af Klinikkens beboere mærkes den indre

skygge af en far og en mor. Plejeren *Tomas* kan let veksle mellem at være deres ligemand og fascistoid. Han er en del af dette socialt underbevidste lag.

Som de fleste af Noréns skuespil er *Klinikken* nærmest uden intrige. Alt er allerede sket og på Klinikken sker der ingenting. Alligevel er det tilbagevendende spørgsmål hele tiden, om der er "sket" noget. Svaret er vel nærmest, at på Klinikken lever de hver især *efter* en begivenhed, som har slået en parentes om deres liv – *efter* at være blevet berøvet og forladt, efter at have lidt et kærlighedstab. Når *Anne Maries* forældre ikke vil indrømme, at der *er* sket noget, så lukker deres fornægtelse hende inde i en glasklokke. At der ingenting "sker" på afdelingen er plejeren *Tomas*' målestok for normalitet.

Og dog findes der på denne holdeplads alligevel en forventning om, at der må ske noget, at illusionen om normalitet må bryde – i forløsning eller udslettelse. Det er dér Klinikken forvandles til et hjem for hjemløse, når fjernsynets børneprogram sender på ny, når drømme tændes på ny, mens andre slukkes som en cirkel, der er sluttet.

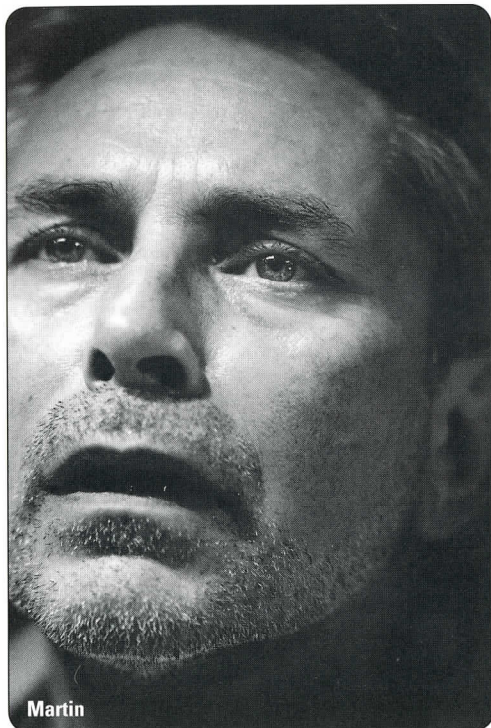
"Hvad er der sket?" udbryder *Martin*, da plejeren *Harry* gir sig til at løbe og den analaggressive *Roger/Kerberos* begynder at gøre som et bosnisk maskingevær. Hvordan skal man gøre sig fri. Nogen gør sig fri. For den skizofrene *Markus* – Klinikkens tavse symtombærer – brister væggene i det hus, som er blevet forvandlet til et indre af glas. – (Denne begivenhed giver genlyd langt tilbage i Noréns digtning. Jeg tænker for eksempel på *Andreas*

i *Fursteslickaren* (1973), der også ender på en galeanstalt, og på *Ricky*, der slår spejlet i stykker i *Kaos er nabo til Gud* (1983)). – De indre vægge viger – men er det befriende eller tilintetgørende? Frem til dette punkt findes en tale som tegner ensomhedens ansigt, men som alligevel retter sig mod en anden. Er det ikke det samme spørgsmål, disse forskellige stemmer stiller publikum: Hvorfor er jeg her?

Mikael van Reis

Artiklens forfatter er litteraturkritiker og kulturredaktør på Göteborgsposten. Mikael van Reis har skrevet adskillige artikler om Noréns forfatterskab blandt andet forordet til firbindsværket "De döda pjäserna" (14 skuespil skrevet i perioden 1989-1994).

Oversættelse Janicke Branth

Martin

49

Der hersker
godt, ondt

fortrængningsorgier,

troskab
hersker,
som voldsparagraffen,

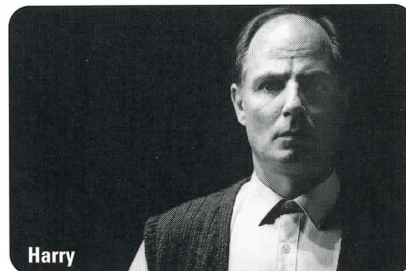
kærligheden
adlyder
det rene, ensartede
og lydige,

men vi er
det totalitæres sår

Lars Norén

Tomas & Sofia

Harry

Der er en udbredt tro blandt
Menneskenes Børn som går ud på
at alt vil blive godt

Jim Morrison

Maud, Erika & Markus

Maud, Sofia & Anne Marie

Norén om Klinikken

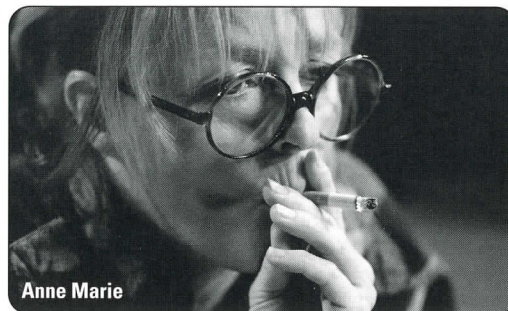
"... Jeg har jo skrevet utroligt meget om møder i min dramatik, om møder som går galt, slår fejl, møder som nedbryder og forandrer ... Dette stykke kunne ligeså godt have udspillet sig på en jernbanestation i et destruktivt landskab. Når man siger 'møder', så mener man at der opstår noget mellem mennesker som skaber større intensitet, varme, kvalitet, kontakt ... men man har jo også en masse andre møder, blinde møder ... og de fortsætter ind i det her rum"

"Jeg arbejder i øjeblikket på første del af nogle skuespil som delvis handler om psykiatrien og de sindslidende. Men jeg siger til mine skuespillere – I er ikke syge, I er ensomme, forladte, uelskede, desperate, I er alt det som vi alle er, en anelse forstørret, eftersom konflikten udspiller sig så stærkt lige her. Det handler jo ikke om syge mennesker. Det kommer an på hvordan man definerer sygdom. Det kommer an på hvilket samfundsyn man har. Det kommer an på hvordan man vil have verden skal se ud"

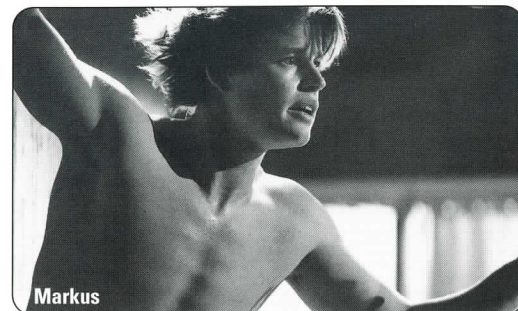
Citat fra interview med Lars Norén af Charlott Neuhauser 13.1.96 i forbindelse med Urpremieren på Klinikken på Plaza Teatern, Stockholm 17.2.1996.
Oversættelse Janicke Branth

Roger, Mohammed & Anne Marie

Anne Marie

Markus

Birgit & Harry

Rogers mor

Himmel eller helvede

Himmel eller Helvede arena
for dine handlinger

At Lege
(tilfældet er gud her)
ved Karneval

udsone skylden
Den dybe frygt

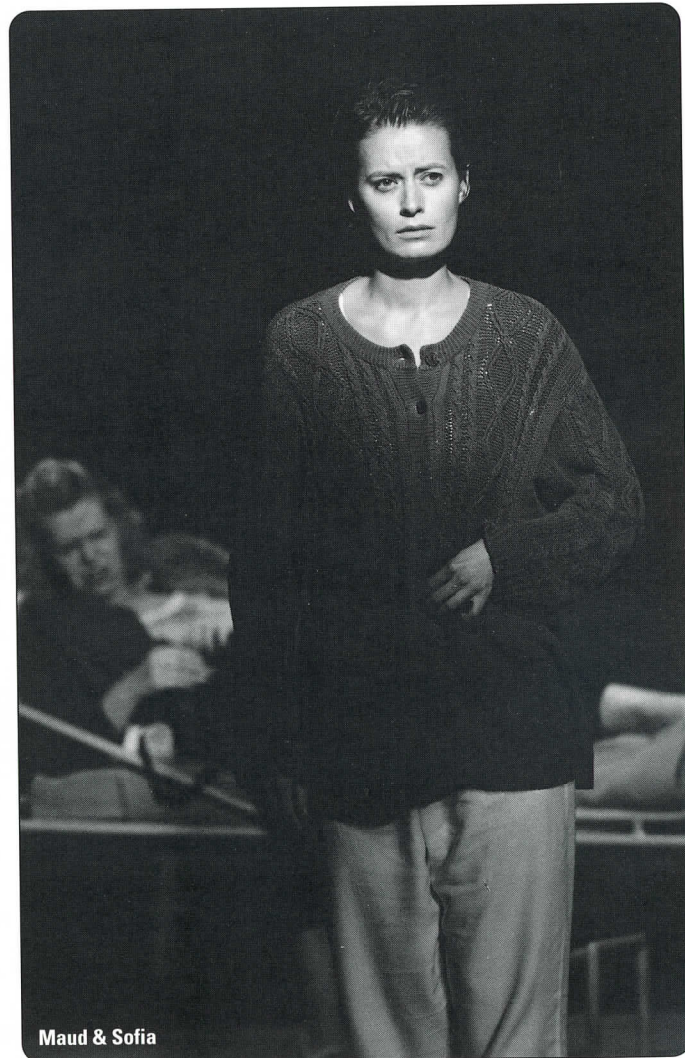
Den forskellige ensomhed

åbne Sinygoge
åbne sesam

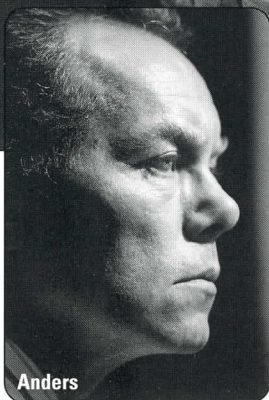
De nye forbindelsers Parti
ånd sat fri
Elskov kan ikke frelse dig
fra din egen skæbne

Kunst kan ikke lindre
Ord kan ikke tæmme
Natten

Jim Morrison

Maud & Sofia

Anders

42

Det är inte längre frågan
om vem jag är utan
vad jag är
Jag är någon som väntar
Tills någon kommer

är jag någon som väntar
Från det någon går
tills någon återkommer
väntar jag

Lars Norén

Angstens fire grundformer

DEN SKIZOIDE PERSONLIGHED

– angst for nærhed og hengivelse.

“Kom lad os være anderledes end de mange, det vrirler med i den gemene hob”

DEN DEPRESSIVE PERSONLIGHED

– angst for “sin drejen rundt om sig selv” for at være subjekt med den deraf følgende angst for at lide tab, overladt alene til ensomheden.

“Glem dit jeg, men mist aldrig dig selv” (Herder)

DEN TVANGSPRÆGEDE PERSONLIGHED

– angst for forandring, oplevet som forgængelighed og usikkerhed.

“Blot én gang at stivne til sten! Blot én gang at bestå ” (H.Hesse)

DEN HYSTERISKE PERSONLIGHED

– angst for nødvendighed, oplevet som endegyldighed og ufrihed.

“Og i enhver begyndelse ligger der et trylteri” (H.Hesse)

Disse formuleringer er baseret på Fritz Riemanns bog “Angstens Grundformer”, der fremlægger det synspunkt, at alle fire former er til stede i det relativt normalt fungerende menneske og at sygdom skyldes, at en af disse grundformer tager magten eller svækkes alvorligt hos individet.

Noter

AIDS – Sygdom der medfører nedbrydning af kroppens immunforsvar (eng: *Acquired Immune Deficiency Syndrome*) AIDS skyldes et virus, som kaldes HIV.

ANOREKSI – Nervøs, undertiden livstruende tilstand med madlede og manglende appetit.

MANIO-DEPRESSIVE SINDSLIDELSER – udvikler sig kun i sjældne tilfælde til psykoser. Det er en anfaldsvis optrædende tilstand, præget af humørsvingninger og ændret livstempo. Varighed af anfaldene kan være fra nogle måneder op til et års tid, og mellem anfaldene er de fleste psykisk helt normale. Der kan være tale om depressive faser, maniske faser og faser præget af legemlige symptomer

PSYKOSE – psykisk forstyrrelse af alvorlig art, som kendetegnes ved virkelighedsfremmede forestillinger, hallucinationer og lignende, samt manglende sammenhæng mellem følelser og tanker. Man skelner mellem to hovedtyper af psykoser. Den første er de organiske psykoser, som omfatter psykoser på grund af ødelæggelse eller dårlig funktion af hjernen. Den anden hovedtype er de funktionelle

psykoser, der omfatter skizofreni, manio-depressive psykoser og reaktive psykoser.

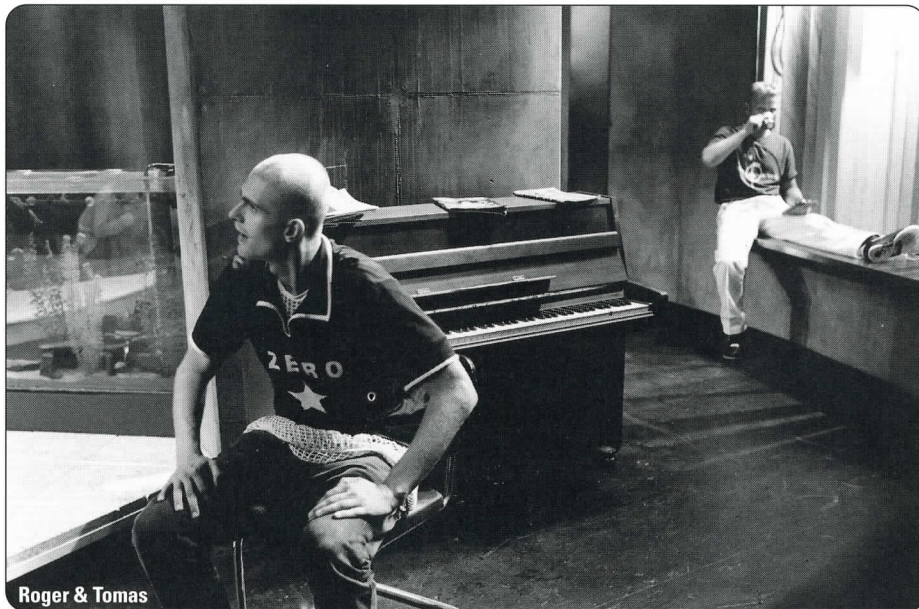
SKIZOFRENI – udvikler sig i reglen ret langsomt, og de fleste har haft indadvendthed og kontaktproblemer fra barndommen. De første symptomer på psykosen optræder i reglen i 20-30 års alderen. Både mænd og kvinder kan få sygdommen, der er udtalt kronisk og uhelbredelig. Der er dog sket så store fremskridt indenfor behandlingen af skizofreni, at det kun er 10-20%, som får så svære symptomer, at de må indlægges på sygehus og forbliver patienter hele livet.

FEVARIN – et antidepressivt middel

KLOPRAMIN – stærkt beroligende middel som anvendes i forbindelse med depressive lidelser.

TRILAFON – stærkt beroligende middel som anvendes til patienter der lider af skizofreni og andre psykoser.

I forestillingen høres klip fra svensk tv-udsendelse for børn "Fem myror är fler än fyra elefanter", 1978. Den er produceret af Bengt Linné og Lasse Haglund.

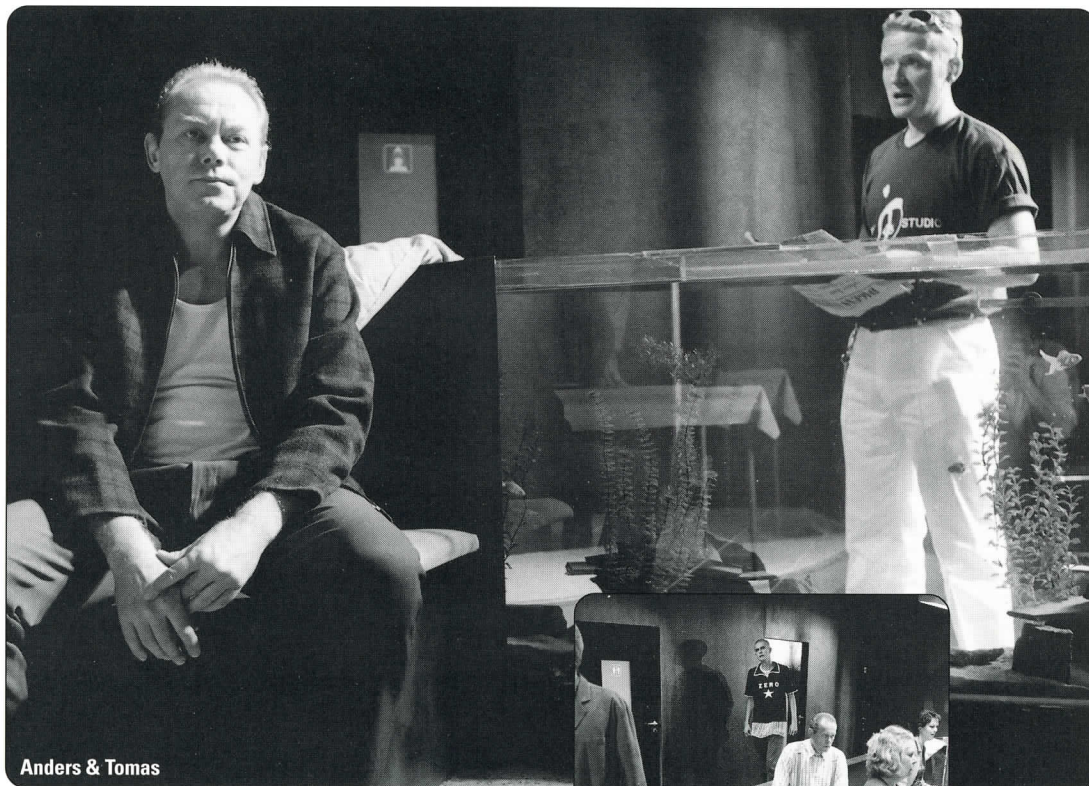
Roger & Tomas

Birgit, Erika, Maud & Anne Marie

Digte af Lars Norén er hentet fra "NATTARBETE" (1976) og "DAG-BOK, augusti – oktober 1975". og "MURLÖD" (oversat af Karsen Sand Iversen og Peter Nielsen).

Digte af Jim Morrison er hentet fra "Wilderness" (1988) – oversat af Bo Green Jensen.

Anders & Tomas

Mohammed

132

Statistisk tal(t)

*Kilde; Rapport fra institut for psykiatrisk grundforskning, afdeling for psykiatrisk demografi 1.1. -31.12. 1994
Ikke børne- og gerontoafd.*

Heldøgnsindlæggelser på psykiatriske afdelinger i Århus Amt fordelt på køn:

Mænd	kvinder	ialt
1.251	1.372	2.623

heraf har 2.047 været indlagt før.

Udskrevet 1994 Århus Amt fordelt på køn:

Mænd	kvinder	ialt
1.276	1.392	2668

heraf er 1.949 udskrevet til hjemmet

Deldøgnspatienter 1994 Århus Amt fordelt på køn:

Mænd	kvinder	ialt,
114	127	241

heraf har 232 været indlagt før

Akutte indlæggelser Århus Amt fordelt på køn 1994:

mænd	kvinder	ialt
1.142	1.232	2.374

Ikke akutte indlæggelser Århus Amt fordelt på køn 1994:

Mænd	kvinder	ialt
126	147	273

heraf var ventetiden for de ikke-akutte patienter;

1-3 dage	72
4-9 dage	60
10-30 dage	52
1-3 mdr.	54
>3 mdr.	55

126

